

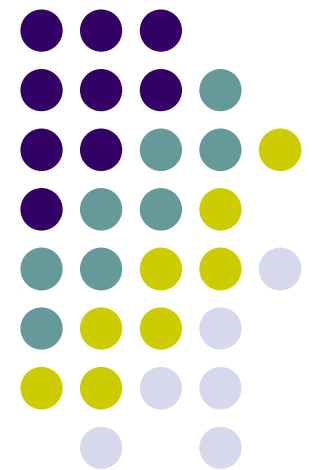
Uvod u političku teoriju

4. čas vežbi

Demokratska država

Socijalno-pravna država/država
blagostanja

Totalitarna država





Demokratska država

- Ideal savremenog sveta
- *Formalne* i *stvarne* demokratske države
- Ne postoji univerzalni model demokratske države
- Danas se pod demokratskom državom podrazumeva *liberalni model* demokratske države
- Demokratska država ispunjava sledeće uslove:
 - Slobodna politička utakmica
 - Sloboda kretanja ljudi, roba i ideja
 - Ustavom zagantovana sva ljudska prava i slobode
 - Konflikti se rešavaju kroz institucije
 - Parlament je sastavljen voljom građana
 - Javnost politike
 - Oročenost vlasti
 - Horizontalna i vertikalna podela vlasti



Demokratska država

- Demokratske države se moraju locirati u prostoru i vremenu
- Razvijeno *građansko društvo* i ostvarena *pravna država* su bitne pretpostavke savremene demokratske države
- Odnos prema političkim protivnicima je jedan od važnih indikatora demokracije svake države – *demokratska država nije država progona*
- *Sloboda kritičkog mišljenja*
- Dva osnovna dobra svake demokratske države su *individualno blagostanje* i *individualna sloboda*
- Demokratska država kao *otvoreno društvo*
- Narodni suverenitet
- Politička sloboda
- Tolerancija
- Koncept liberalne demokratske države podrazumeva **ostvarenost pravne države**, što znači i **nezavisno sudstvo**
- **Tržišna privreda** kao pretpostavka demokratske države
- Opasnost po demokratsku državu je stanje rata, kriza i unutrašnjih konflikata jer se tada pojavljuju snage koje nude efikasnija rešenja od demokratskih.



Demokratska država (Rider)

- 20. vek kao vek konflikta sistema demokratije i sistema diktature
- U odnosu na nedemokratske države, demokratska država ima mnogo veće šanse da od njenih građana bude prihvaćena kao *legitimna*
- Demokratska ustavna država je još daleko od ideala na koji se poziva, ali ona pri tom po svojoj prirodi nije njihova negacija nego privremeno najbolja mogućnost da im se društvo približi.
- Demokratska država je u prednosti nad diktaturom na planu kreativnosti, sposobnosti učenja i sposobnosti za promene.
- Politički proces u demokratskoj ustavnoj državi određen je vezivanjem vladajućih za glasove građana, oročenje vlasti, institucionalizaciju konflikta i javnost politike
- *Primat dva dobra u demokratskom političkom procesu:*
 - Individualno blagostanje
 - Individualna sloboda

Socijalna država i/ili država blagostanja



- Narastajuće industrijsko društvo i sve brojnija i radikalnija radnička klasa su još u 19. veku stavili u prvi plan tzv. socijalno pitanje
- Spoj rastućeg siromaštva u najvećem delu stanovništva i opšteg prava glasa učinio je radničku klasu i siromašne slojeve respektabilnim političkim faktorom
- Socijalno pitanje – niz zahteva koje se svode na težnju za više socijalne i ekonomske pravde
- Nastala iz straha od socijalističkih revolucija
- Predstavlja veliko odstupanje od glavnih principa liberalne pravne države
- Država interveniše u privrednom životu radi otklanjanja socijalnih napetosti
- Doživljava uspon posle Drugog svetskog rata, kao koncept koji otvoreno ide ka tome da "proleterijat odvraća od klasne borbe sa buržoazijom"
- Koncept koji je danas u povlačenju

Socijalno-pravna država i država blagostanja (Rider)



- “Socijalno pitanje” – posezanje države u pravo zakupa i iznajmljivanja (stambeno pitanje), u oblast radnih odnosa itd.
- Rešavanje socijalnog pitanja išlo je u susret razvitku "socijalnog prava" koje je menjalo tradicionalni sistem civilnog i javnog prava.
- Socijalna država treba da odgovori izazovima masovnog industrijskog društva
- Umesto pravom zaštićene slobode pojedinca u okvirima pravne države, u socijalnoj državi je u prvom planu briga o zajedničkom dobru i blagostanju građana
- Socijalna država nastoji da ustavnim putem spreči ostvarenje principa personalnog na račun socijalnog, odnosno slobode na račun jednakosti i obrnuto.
- Cilj socijalne države je da omogući stvaranje jednog umereno pravednijeg poretka koji bi sprečio oštre klasne borbe.
- Dopuna pravne sigurnosti *socijalnom sigurnošću*
- Osnovna strategija je *uzajamno ograničavanje države društvom i društva državom*
- Ravnoteža kapitalizma i socijalizma
- *Prevenција krize*: ekonomski rast, puna zaposlenost i stabilizacija cena

Država shvaćena kao totalitet



- Hegel: država kao institucija koja predstavlja totalitet u političkoj sferi – njeni delovi poseduju relativnu samostalnost, ali su neraskidivo povezani sa celošću – težnja ka pozitivnoj slobodi
- Đovani Đentile i Serđo Panunci: fašistička interpretacija države kao totaliteta – apsolutno jedinstvo i sloga nacije
- Karl Šmit: totalna država kao političko jedinstvo, nasuprot liberalnoj državi
- Erns Forsthof, Hajnc Cigler: totalna država kao proizvod totalne angažovanosti nacifikovanog društva



Stare totalitarne države

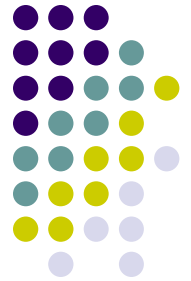
- Autoritarna država je širi pojam od totalitarne države. Totalitarna država je najekstremnija forma autoritarne države
- Autoritarna država:
 - Naglašen princip vođstva
 - Priznaje pravni poredak
 - Ne vlada teror
 - Odgovornost vođstva
 - Postojanje zone privatnosti
- Stare totalitarne države su nacističke, fašističke i staljinistička država
 - Organsko shvatanje države i društva
 - Država kao oruđe partije
 - Vođa
 - Jedinstvo vlasti
 - Teror



Stare totalitarne države

- Rejmon Aron: sjedinjenost monopola partije, etatizacije ekonomskog života i ideološkog terora
- Karl Fridrih i Zbignjev Bžežinski:
 - Jedna zvanična ideologija
 - Jedna partija u državi i vodi ih isti čovek
 - Tajna policija koja sprovodi sistem terora
 - Monopol nad sredstvima informisanja i komunikaciji
 - Monopol na korišćenje oružja
 - Centralistička ekonomija

Prikrivene totalitarne države



- Stvaranje prikrivenog totalitarizma u formi totalitarnih nacionalnih država u Evropi posle sloma komunizma
- Insistiranje na demokratskom imidžu
- Insistiranje na "celokupnoj državi" kao državi svih pripadnika državotvornog naroda
- Organsko shvatanje države koja se poistovećuje sa nacijom
- Agneš Heler: totalitarizam kao ukidanje svake vrste pluralizma i kao negiranje građanskog društva (stare totalitarne države)
- U novim totalitarnim državama postoji imitacija pluralizma i neizgradnja građanskog društva
- Stranački pluralizam i politički monizam
- Neoficijelna nacionalistička ideologija



Totalitarna država (Rider)

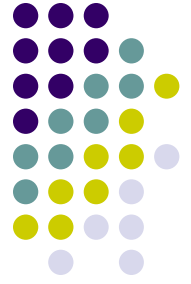
- Hegelov pojam totaliteta obuhvata sve, zato što se radi o pojmu dijalektičke celokupnosti. On obuhvata jedinstvo subjekta i objekta, mišljenja i sveta.
- Po Hegelu država je totalitet čiji delovi poseduju relativnu samostalnost, mada su neraskidivo povezani sa celošču.
- **Totalitarizam:** uklanjanje pluralizma i negiranje građanskog društva
- **Novi totalitarizam:** imitacija pluralizma i neizgradnja građanskog društva

Nikola Pašić: I faza (opozicija)



- Antibirokratski stavovi
- Opšta narodna samouprava
- Suverenost naroda
- Razdvojenost crkve od države
- Oslobođenje i ujedinjenje srpskog naroda kroz nacionalnu revoluciju
- Nacionalna država
- Država pravde (socijalna država)
- Demokratsko-parlamentarno uređenje
- Država naoružanog naroda
- Borba protiv državnog terora

Nikola Pašić: II faza (državnička)



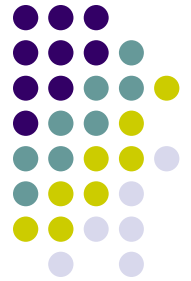
- Narodna država koja okuplja sve oslobođene pripadnike srpskog naroda
- Demokratska država
- Podela suvereniteta između naroda i monarha
- Ublažavanje antibirokratskih stavova
- Prihvatanje ideje državnog razloga
- Stajaća vojska

Nikola Pašić: III faza (stvaranje jugoslovenske države)



- Težnja ka stvaranju zaokružene teritorijalne celine koja bi obuhvatala sve teritorije na kojima živi srpski narod
- Jugoslavija kao manje poželjno ali jedino ostvarljivo rešenje

Za sledeće vežbe (Uvod u političku teoriju)



- Pojmovno preplitanje i razlikovanje vlasti, moći, sile i nasilja
- Određenje socijalnog i političkog nasilja
- Uzroci i osnove nasilja u politici
- Vrste i pojavni oblici političkog nasilja
- Redukcija moći u politici
- Legalni načini osvajanja vlasti
- Nelegalni načini osvajanja i zadržavanja vlasti
- Politička zavera
- Politički udar, državni udar, puč
- Ustanak
- Politička i socijalna revolucija



Za sledeće vežbe (Rider)

- Pojmovno preplitanje i razlikovanje vlasti, moći, sile i nasilja
- Zakoni moći
- Socijalno i političko nasilje – određenje
- Uzroci i osnove nasilja u politici
- Vrste i pojavni oblici političkog nasilja
- Odricanje od moći kao samoograničenje
- Redukcija moći u politici
- Osvajanje i zadržavanje političke moći – legalni načini
- Prevrati: politički i državni udar, puč
- Prilog određenju naučnog pojma zavere
- Prevrat ustankom
- Revolucija

Za sledeće vežbe (Novovekovne političke ideje u Srba)



- Buntovnik sa razlogom
- Revolucija +partija =nacionalna i federativna država
- O začecima sprege kriminala i politike u Srba